

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח
יום ו' ערש"ק י"א אייר תשפ"ה
פרשת
אחרי מות קדושים
גליון תרח"צ
שנה י"ד

מפי ספרים וסופרים

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם

בלי עסק התורה, וגם אם לא אלמד כל ימי, ואשכח מה שאשכח, עם כל זה יהיה נשאר בידי הרבה יותר מאשר תמצא בכל בני העיר הזאת. השיב לו חותנו, דע לך כי לא על דעת כן לקחתך לחתן, לא לקחתך בעיר הזאת כדי שתהיה מעולה בין כולם, אלא זכור נא שלקחתך משיבה פלונית, בהיותך המעולה והמצויין מבין כולם, ולכן צריך אתה להיות מתמיד בהשוואה לבני השיבה שכולם מתמידים וגדולי תורה, ולא בהשוואה לעיר הזאת שכולם אנשים פשוטים.

והנמשל: זאת היא טענת הקדוש ברוך הוא נגד ישראל שרוצים למצוא חן על ידי שהם טובים וצדיקים בהשוואה לפחותים ולכופרים. ועל זה אומר הקדוש ברוך הוא לישראל, לא כן הדברים, הואיל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם, דהיינו עוד בטרם נראו הפחותים והכופרים בעולם הנה מאז ומקדם קדשתי אתכם לשמי, ואם כן היו קדושים כשם שאני קדוש, בלי השוואה נגד הזולת.

(אהל יעקב המגיד מדובנא)

אמר הקדוש ברוך הוא לישראל הואיל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם, היו קדושים כשם שאני קדוש (תנחומא ב)

דברי המדרש יובנו על פי משל לאדם שהיה גר בעיר קטנה והיה עשיר גדול, ולו בת יחידה. וגמר בדעתו ללכת ולתור בארץ לבקש לו חתן מופלג. הגיע בדרכו אל ישיבה גדולה אשר במרחקים, וביקש מראש הישיבה שיבחר לו חתן מתמיד וירא שמים, והעשיר התחייב לשלם את כל ההוצאות. אמר לו הרב שיש בישיבה חתן מיוחד ומעולה מכל בני הישיבה, אם בשכלו הזך, ואם בהתמדתו כי לא יכבה בלילה נרו.

החתן נפגש עם בתו ולאחר זמן מסויים נשא אותה לאשה. עברו כמה חודשים מזמן הנישואין, והנה ראה העשיר שחתנו מתעצל בלימודו ולומד רק שעה שעתיים ביום, והיה מתמרמר על זה מאד. קרא לחתנו והוכיח אותו על זה, ענה החתן ואמר, שאל נא את השמש אם אחד מכל בני העיר פותח ספר פעם בחודש, ואילו אני ברוך השם לא עובר עלי חודש ואפילו שבוע

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

"זה כלל גדול בתורה"

ואהבת לרעך כמוך אני ה'. איתא בתורת כהנים ר"ע אומר זה כלל גדול בתורה, בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה.

ונ"ל עפ"מ דאיתא בספ"ק, ישראל נוטריקון יש שישים ריבוא אותיות לתורה וכנגדם יש ששים רבוא נשמות ישראל, נמצא שאם אינו אוהב אדם מישראל א"כ הוי כאילו שאינו אוהב אות מהתורה ופוגם עי"ז בתורה. וזה הפ' בדברי הגמ' (שבת לא.) מעשה בנכרי א' שבא לפני שמאי א"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הכלל גייריה א"ל דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פרושה היא זיל גמור.

וזה הפ' זה כלל גדול בתורה כלומר שאם אינו רוצה לפגום בתורה ח"ו צריך לאהוב את כ"א מישראל, וזה שהוסיף בן עזאי זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה כלומר זה שאמר ר"ע זה כלל גדול בתורה דבר זה נלמד מהכתוב זה ספר תולדות אדם שמשמע מזה שאותיות התורה המה נגד נשמות ישראל, וזה שסיים זה כלל גדול מזה, כלומר מה שאמר ר"ע זה כלל גדול נלמד מהכתוב זה ספר תולדות אדם. ושניהם לדבר אחד נכתובנו. (אמונת משה)

מה טעם נאמרה פרשה זו בהקהל

וזהו הפירוש פרשה זו נאמרה בהקהל מפי שרוב גופי תורה תלויין בה'. כלומר יען אשר בפרשה זו תלויים רוב גופי תורה, הם מצוות התורה, שענים להביא למדינת דביקות בה', לפיכך נאמרה בהקהל, כי דרגת הדביקות ע"י מצוות התורה תלויה במדת האחדות שע"י הכנעה והתבטלות, שאחד מבטל עצמו לחבירו.

(אמרי מנחם)

האחדות היא סגולה להתרחק מן התאוות

ואפשר כי לכן הוצרכה להיאמר מצות קדושים תהיו בהקהל, כי זהו ג"כ תנאי לקישור העולמות, שיהיו כל ישראל באהבה ואהבה, כמאמר הכתוב (דברים ל"ג, ה') ויהי בישורון מלך בהתאסף וגו' יחד שבטי ישראל, ופירש"י ז"ל בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם, וגם כי האחדות היא סגולה להתרחק מן התאוות, שכן לצד ההיפך נאמר (משלי י"ח, א') לתאוה יבקש נפרד, וא"כ כשמתאחדים עם חברים לטובה, נפרדים מהתאוה.

(כ"ק מין אדמו"ר שליט"א)

"ואטהר והתקדש בקדושה של מעלה"

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' (י"ט, ב').

מפרש"י ז"ל: הוו פרושים מן העריות. ובמד"ר (כ"ד, ט') יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני ה' קדושתו למעלה מקדושתכם. ודברי המדרש תמוהים.

וי"ל שלזה התכוון רש"י באומרו הוו פרושים מן העריות. שתסורו מהרע ומהתאוות רעות, ותכינו עצמכם שתהיו כלים מוכשרים לקבל הקדושה של מעלה, וכאשר אנו אומרים לאחר הספירה, שבזכות הספירה והטהרה נזכה לבוא לבחי' ואטהר והתקדש בקדושה של מעלה, לנפוח בנו רוח הקדושה רשפי אש שלהבת קה, שזה הוא גמר הטהרה והקדושה, כענין הנשמה להגוף.

(ישמח ישראל)

בין אדם לחבירו

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (י"ט, י"ח)

שמעתי מכ"ק אדמו"ר זצללה"ה שאמר ששמע מהחסיד הישיש ר' ישראל יעקב מראדום ז"ל בשם הרה"ק מו"ה יוסף מטארטשין בנו של הרה"ק החוזה מלובלין זצללה"ה שפירש בזה הלשון, ואהבת לרעך - זו זאלסט ליב אבען דיין חבר, כמוך אני ה' - אזוי ווי דייך - איך גאט.

וביאר הענין דמטבע האדם הוא, כשרואה אצל חבירו איזה חסרון קשה לו לאהוב אותו, אבל הקב"ה אינו כן אלא אוהב את האדם אעפ"י שרואה כל החסרונות שלו, וזשה"כ ואהבת לרעך, כלומר אוהב אותו מ"מ אעפ"י שאתה רואה אצלו חסרונות, כמוך אני ה', כלומר כמו שאני ה' אוהב אותך אעפ"י שאני רואה אצלך חסרונות הרבה יותר ויותר ממה שאתה רואה בחברך, ואעפ"י אני אוהב אותך, כן גם אתה תאהב את חברך. (מאורן של ישראל)

פרסום אחדותו ית"ש ולקדש ש"ש בעולם

דבר אל כל עדת בני לאמר קדושים תהיו. פירש"י ז"ל: מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה.

ולכן אמר רש"י כה, כי זה עיקר הכוונה מקיום התורה לקדש ש"ש בעולם ולפרשם אחדותו ית"ש ורוב חסדיו, כמו שאנו אומרים "ובתורתך כתוב לאמר שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", שכל עיקר קיום התורה והמצוות היא שנוכל לומר שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד, לפרסם בעולם אחדותו ית"ש ולקדש ש"ש בעולם.

(תפארת שמואל)

צדיקים מבטלים גזירות

אחרי מות שני בני אהרן.

ג"ל ע"ד הרמז דהנה הצדיק מהפך הדין לרחמים ואף אם נגזר על אדם מיתה חלילה, יכול לבטל הגזירה ולהפכו לחיים. והסיבה לזאת שכח ביד הצדיק לעשות כן, הוא מחמת שהצדיק עולה בתפילתו בעולמות עליונים אשר שם כולו רחמים בלא תערובות דין כלל, ושם לא נגזר אותה גזירה, וממשיך משם חיים לאותו האדם. וזהו ששון ושמחה ישיגו בו ר"ל הצדיקים משיגים לעולמות עליונים אשר שם ששון ושמחה, כמו שאה"ב עוז וחדוה במקומו - וממילא גם יגון ואנחה. וזהו ג"כ "ויוציא עמו בששון" - ברינה את בחיריו, פירוש אז מביא רינה לישראל בחיריו. לעולם הששון, ואז ברינה את בחיריו, פירוש אז מביא רינה לישראל בחיריו. וזהו אחרי מות שני בני בו' ר"ל שיש כח ביד הצדיק שיהיה "אחרי מות" כלומר לבטל המיתה מאיזה אדם, כמו שאומרים בני אדם על דבר הנתבטל, אומרים שכבר אחר הדבר ההוא - שלא יהיה עוד. ואמר הכתוב ע"י דבר מה יוכל הצדיק לבטל, ומפרש "בקרבתם לפני ה'" פירוש כנ"ל ע"י שמתקרבים לפני ה' לעולמות עליונים, "וימותו" ר"ל הרי הוא כאילו נתקיים הדין של מיתה, ובאמת נמשך להם חיים ע"י הצדיק. (נועם אלימלך)

נסיעה לצדיקים

והבדלתם בין הבחמה טהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור (כ').

ודקדקו המפרשים מדוע אצל בחמה נאמר טהורה מקודם. ובעוף נאמר טמא מקודם. ונראה בדרך צחות, כי באמת אמרו ז"ל האי זכאה צריך למרדף בתר חייבא (זה"ק תרומה קכח ב) ועכ"ז אנו רואים, אדרבה, אשר חסידים ויראי ה' נוסעים אל הצדיק, ורק לפעמים מזדמן אשר הצדיק נוסע ממקומו אל העיר אחרת. רק החילוק הוא, לאנשים הפשוטים אז צריך הצדיק ליסע אליהם בכדי לתקן נפשם, יען כי אינם רוצים ליסע אל הצדיק, ע"כ מחויב הוא שהוא זכאה למרדף בתר חייבא אבל אותן החפצים ביראת ה' המה נוסעים אל הצדיק. ויחדרו כציפור (עיי' הושע י"א, י"א). וזהו והבדלתם היינו שבוזה יש הבדלה בין "הבחמה" הנקראים פשוטי עם, אז "הטהורה" - לטמאה, צריך הצדיק ליסע אליהם, ובין "העוף" הנקראים יראי ה' כידוע, אז "הטמא" - לטהור, אשר המה נוסעים אל הצדיק לתקן את נפשם. (אמרי נועם)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"פ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

ומשפט זה שיש לו טעם, וזהו את חוקותי תשמרו אלו דברי אגדה, שצריכים להיות כמו חק שלא לידע טעמיו. אד"ק. ז"ל.

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל, "ילקוט אמרי קודש", בעלזא

וחי בהם

כתיב"אלה המצות אשר יעשה וגו' וחי בהם" ופירש אדמו"ר (ה"חידושי הרי"מ) זצ"ל בשם רבותינו ז"ל לעשות המצות בחיות, ולא בקרירות, והוא ז"ל אמר שהפירוש עמוק יותר היינו שהתורה ומצוות הם יהיו כל חיות האדם, שידע האדם בבירור שאין לו שום חיות בעולם רק מה שזוכה לעשות תורה ומצות ונחת רוח להשיג, זה שורש כל החיות שלו. (שפתי צדיק - פילץ)

ושמרתם... אני ה'

"ושמרתם את חוקותי וגו' וחי בהם אני ה'" (ויקרא י"ח). קיום המצוות והחוקים צריכים להיות בחיות בהתלהבות, לא כמצות אנשים מלומדה, ובכוונת תכלית אני ה', אני רומז לשכינה הק', כידוע, לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה. (אורחות חיים מה"ישועות משה" מו"צ זצוק"ל)

קדושים תהיו - עצם של קדושה

נראה בביאור מצות התורה קדושים תהיו וגו', שהמשמעות היא שתהיו עצם של קדושה, ולא רק שתתנהגו בהנהגה של קדושה, ומרומז בספרי עה"פ כי עם קדוש אתה, קדושת עצמך. תכלית רצון ה', שיהיו בני"ע עצם של קדושה, כי קדוש אני ה'. והכוונה בזה, כי אומות העולם באמת לא יכולים להשיג דרגת קדושה בעצם, ולכל היותר יכולים להתנהג בקדושה, רק העם הקדוש שקדוש אני ה' אלוקיכם זה משפיע עליכם דרגה זו בחי' עצם של קדושה. ויש לפרש זה בכל הפסוקים הנז', כמו והתקדשתם והייתם קדושים, אם תתנהגו בקדושה תהיו עי"ז עצם של קדושה, וכן היא משמעות מאה"כ ואנשי קודש תהיו לי, היינו עצם של קדושה, אנשי קודש, לא רק אנשים שמתנהגים בקדושה. וזו משמעות דבר ה' לפני מתן תורה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אתם דוקא יכולים להשיג מדרגת עצם ומציאות של גוי קדוש, ואילו שאר האומות לא יכולים להגיע לזה. (נתיבות שלום, סלונים)

יכול כמוני

שמעתי בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע שאמר על הפסוק "יכול כמוני" - בניחותא - על דרך צדיק גוזר והקב"ה מקיים, כי קדושתו למעלה מקדושתכם, ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים.

קדושתו למעלה מקדושתכם

[בשם הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע] קדושים תהיו, איתא במדרש, יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם. הנה ידוע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ושמותיו יתברך הם רק כינויים להשי"ת ואינם מתארים את עצמותו ית"ש, כי אין בו השגה כלל. וזה כוונת המדרש, קדושים תהיו, יכול כמוני, שלא תהיו בעצם קדושים רק בכינוי תקראו עצמכם קדושים, ת"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם, שרק קדושתו היא רק בכינוי בלבד כי בעצם אני למעלה מאד מכל מושג ותואר, אבל אתם תהיו קדושים בעצם, ולא רק בכינויים. י"ג אורות, פשעווארסק

וחי בהם

פעם נכנס הרבי מקאצק זי"ע אל בית מדרשו ומצא שם את שלושת תלמידיו הגדולים: הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זצ"ל, הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר, והרה"צ רבי הירש מגרובוביץ. אמר להם: "תגידו תורה", פתח בעל ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל ואמר: כתיב "ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" (ויקרא יח, ה) - את החיות צריכים לתת בשביל מצוה אחת. נענה הרבי מאלכסנדר זצ"ל ואמר: את כל החיות צריך היהודי לשאוב מהמצוה. פתח הרה"צ רבי הירש מגרובוביץ זצ"ל ואמר: כתיב "אם במחתרת ימצא הגנב" (שמות כב, א) - זה היצר הרע, שהוא חותר תמיד תחת האדם ורוצה להכשילו, וצריך האדם להתגבר ולמצוא את היצר הרע "והכה ומת", דהיינו להכותו כדי מיתו. (שמעתי מפי רבי אברהם חיים האפמאן ז"ל).

הרה"ח רבי נח גד וויינטרויב ז"ל, "בישישים חכמה"

אחרי מות... רמז לג' דברים

"אחרימות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימותו" (ויקרא טז, א). בפסוק זה רמוזים שלושת הדברים שאמר עקביא בן מהללאל (אבות ג, א), שיש לדעתם כסגולה שלא יבוא לידי עבירה - "מאין באת, לאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון". "אחרי מות" - רומז לאן אתה הולך, "שני בני אהרן" - מרמז מאין באת "בקרבתם לפני ה'" - מרמז לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. (אמרי חיים, ויזניץ)

בזאת... שפל

בזאת יבוא אהרן (ויקרא טז, ג). אמר הרב (הרה"ק רבי דוד) מטאלנא זללה"ה זי"ע בזאת גימטריא שפל, שע"י מדת השפלות יזכה לבוא אל הקודש. (ליקוטים יקרים).

אשר ישבתם בה

איתא בת"כ (פ' י"ב) בפסוק כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, מוגיד שהמצרים מעשיהם מקולקלין מן כולם ומקום שישבו בו ישראל מקולקל מהכל ומניין שישבתו של ישראל גרמה להם לכל המעשים הללו ת"ל אשר ישבתם בה. ופירש כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה מפני שישראל בשיבתו שמה ברוו את כל חלקי הטוב ועשו אותם כמצולה שאין בה דגים, ונשארו בהם רק חלקי הרע ע"כ נעשו מקולקלין ביותר, עכ"ד. (שם משמואל, סוכטשוב)

חוקותי תשמורו - דברי אגודה

"את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלוקיכם" (ויקרא יח, ד). במדרש (תורת כהנים) ואת חוקותי תשמרו, אלו דברי אגדה. ואומר אדמו"ר ז"ל (מהרי"ד), כי באגדה יש הרבה דברים שאין צריכים להבין שיש בהם הרבה סתרי תורה, ואיתא דחוק בלי טעם,

~ אור מפלא רום מעלה ~

יריעה מיוחדת ומורחבת לרגל יומא דהילולא קדישא של התנא אלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע נלב"ע ביום י"ח אייר - ל"ג בעומר שנת ג' אלפים תתק"כ ומנו"כ בהר מירון תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב עלינו, אדונינו בר יוחאי

אמר עם המאמר

אמר רבי שמעון בר יוחאי יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין (סוכה מה):
רבים מחכמי הדורות דרשו בכמה וכמה פנים באיזו טענה יכול היה רבי שמעון בר יוחאי לפטור העולם.
בספר "מטמונים" כתב ביאור נחמד: אפשר לבאר על פי מה שנחלקו בגמרא (בבא קמא כא.) מה דינה של בהמה שאכלה פירות ברשות הרבים, האם בעל הבהמה משלם את שווי הנזק של הפירות שאכלה בהמתו, או שמשלם רק את טובת הנאתו במה שהבהמה אכלה. רבי שמעון בר יוחאי סובר, שמשלם רק את מה שהרוויח באכילתה.
נעשה אדם נאמר בעבודך.

וכן אפשר גם לחשב את חשבון עונשי העוונות של האדם לפי שני אופנים אלו, או לפי מה שהזיק ח"ו, או לפי מה שהרוויח. וזאת לפי פירושו של הרה"ק מרדכי זי"ע על הפסוק (תהילים סב) "ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו", דהקשה הרה"ק מרדכי שלכאורה יש בפסוק סתירה, כי "אם לך החסד", מה פירוש ההמשך "תשלם לאיש כמעשהו" שיש במשמעותו שתעניש אותו על מעשיו שזה לפי הדין?

ותירץ ע"פ משל: למלך שהיה לו ארמון מפואר, ושיא יופי הארמון היה נברשת מפוארת שהשתלשלה בטרקלין הארמון. ובני המלוכה השתוקקו לראות את יופי ופאר הארמון. פעם אחת פתח המלך את הארמון לכל נתיניו כדי שיוכלו לראות את כבוד מלכותו. הגיע לשם כפרי אחד וטייל בארמון עד לטרקלין הארמון, ובראותו את הנברשת הבחין שהיא מחוברת לתקרה עם חבל עבה וטוב, הלה נזכר שברפת חסר לו חבל עבור עגל מסוים, מבלי להתמהמה חתך את החבל, וכמובן המברשת נפלה והתנפצה לסיסים על הרצפה. נזדעקו השומרים לכפרי וכמעט שחרצו גורלו למיתה. כאשר הביאוהו אל המלך למשפט, שאלו המלך איך העיז בנפשו לשבור את הנברשת בזדון? השיב הכפרי בתום, שכל רצונו היה רק ב"חבל" ולא התכוון לשבור את הנברשת. אמר המלך - שמלך חסד היה - אמנם מן הדין צריך היה להתייחס לתוצאה שהיא ניפוץ פאר הארמון, אך מכיון שהלה לא התכוון ולא הבין את משמעות ותוצאת מעשהו, יקבל עונש כפי ההבנה שלו במעשה - גניבת חבל רגיל - שעונשו קטן.

והנמשל, כאשר אדם פוגם בעולם הזה ועושה עבירה ח"ו. הרי הוא מחשיך את כל העולמות העליונים בתוצאה מהפגם, כי כל מעשה של יהודי קשור לעולמות עליונים, ואם האדם היה יודע כמה פוגם בעולמות, לא היה חוטא בשום אופן, אבל האדם מתכוון ל"חבל" - לתאוה הקטנה, ולא לניפוץ הנברשות בעולמות. ואם היה נענש על התוצאה שהיא החשכות שגרם בביכול בעולמות העליונים, לא היה קץ לעונשו. אך הקב"ה הוא מלך חסד, ומשלם לאיש כמעשהו - היינו כהבנתו במשמעות המעשה.

וזה הפירוש "לך ה' החסד" - ולמה החסד - "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" דייקא, לא לפי התוצאה אלא לפי ההבנה שלו במעשה, שהתכוון רק לחבל. ולאור זאת תבאר טענת רשב"י לפטור את כל העולם מן הדין, שהרי לשיטתו משלם בעל הבהמה רק מה שהרוויח באכילתה, היינו שאין להעניש אדם לפי הנזק שהזיק אלא לפי מה שהוא הרוויח במעשה זה. והרי בעבירה כאמור אף שהנזק למעלה הוא רב מאד, אך מאידך הרווח הוא קטן ביותר, ואם נוסיף לזה את כאבי וייסורי המצפון נמצא שלא הרוויח כלל. ופשוט שלשיתו הוא יכול לפטור את כל העולם ממידת הדין.

השנה שאנחנו זוכים לעלות בעצמינו לציון המצוינת לבקש בדבר ישועה ורחמים, נזכור ונדע שבפרט בעת הזאת, יש לנו מגין ומליץ יושר בעדינו, ופוסט את כל העולם כולו מן הדין, ומבקש עלינו שנזכה לכל הברכות והישועות ולכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, ולזכות לחסדים רבים ומגולים מן שמי שמיא, וכן יהי רצון. זכותו יגן עלינו ועל ישראל אמן.

• אמרות טהורות לל"ג בעומר •

עניין ל"ג בעומר איתא בספח"ק שהוא מרומז בהפסוק גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך (תהילים קי"ט).

וי"ל הענין עפי"מ"ש המגיד הק' (עבודת ישראל פ' שופטים) שדרך העבודה הנכונה להסתכל תמיד על גדלות הבור"ה אשר ברא השמים ושמי השמים וכל צבאם, ומכולם עיקר רצונו בעבודת האדם השפל אחרי אשר יטהר ויזבח את יצרו ויעסוק בתורה ובעבודה זו תפילה מעומק הלב וערבה לה' מנחתו. ובכל זאת צריך לזכור שפלתו וחטאתו מימי קדם ולהכניע ולהיות לו רוח נשברה, וע"פ שני אלה הדברים תיכון העבודה לה' רק במחשבות גדלות הבור"ה ואינו מקטין א"ע אשר עי"כ הוא מתגאה לאמר רבש"ע אני מתפלל ועוסק בתו"מ או להיפך מי שמסתכל ע"ע שהוא אין ואפס רק שהוא מרה שחורה שמתמרמר כ"כ עד שלא יאמין שהקב"ה ישמע לתפלתו וא"כ למה יתפלל בחינם, הנה תועבת ה' גם שניהם, ע"ז איתא בתקו"ז הק' רומז על מאחז"ל (בחגיגה) סומא בא' מעיניו פטור מן הראיה. כי האדם צריך לפקוח עיניו, א' להסתכל על גבוהות הבור"ה ורצונו בעבודת שוכני בתי חומר, והב' לזכור קטנות עצמו עד אשר יעמוד בחיל ורעדה ולקיים לפניו נעבוד ביראה ופחד עי"ש. ואולי כי בל"ג בעומר התחיל להתנוצץ אור מתן התורה"ק, אז אנו מבקשים גל עיני' בחי' ב' עינים, להסתכל על גדלות הבור"ה, ובקטנות עצמו, שזהו דרך העבודה הנכונה שיוכל לעסוק בתורה ובמצוות ובתפילה מעומק הלב, וזהו ואביטה נפלאות מתורתך, וערבה לה' מנחתו ועבודתו.

(תפארת שמואל)

בר יוחאי (פזמון לל"ג בעומר)

צריך להבין מדוע מכנים אנו [בפזמון זה] את רשב"י רק בשם אביו ולא בשם אמו? וי"ל עפ"י מה שמוזכר מרבינו האר"י הק' צ"ל שרשב"י היה נשמת משה רבינו ע"ה, ולפי"ז כמו שמשה רבינו ע"ה היה "עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה", כך היה רשב"י עניו מאוד, ולכן כדי לראות ולהזכיר את גודל ענותנותו מכנים אנחנו אותו "בר יוחאי" בלי להזכיר את שמו, להודיע ולגלות ענותנותו והכניעתו היה רשב"י סובר שהוא אינו שווה כלום ולא מעלתו וגדולתו אינו אלא מה שהוא "בר יוחאי", בנו של יוחאי.

צדיקים כדוגמת קשת

כ"ק רבינו הרה"ק בעל ה"שמח ישראל" זיע"א היה נוהג בכל שנה בל"ג בעומר לירות בחץ וקשת, כמנהג ישראל מדורי דורות, ועל כך היה אומר: החץ ככל שמתאמצים ומושכים אותו לצד מטה, כן כוחו של החץ לעוף ולירות למקומות גדולים יותר. כך הם הצדיקים ככל שהם מרבים להשפיל את עצמם, ולהתנהג בענווה, כן מתחזק כוחם להתעלות מעלה מעלה, ליחד ייחודים, ותפילתם עולה יותר למרחקים, והיא מרקיעה שחקים.

ולא בכדי יורים בחץ וקשת. שכן בשעה שר' שמעון בר יוחאי הסתלק מן העולם ביום זה הוא יחד יחודים גדולים שאין באפשרות אף אדם להשיג, אך אם לא בהתלבטות גמורה להבטל ולהוי כעפרא דעפרא ממש. משום כן נהגו בל"ג בעומר לירות בקשת, לרמז על ייחודו של רשב"י ביום ההילולא, שזכה ביום זה להתעלות גדולה, עקב שפלותו הנוראה.

מה מקווה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל

פעם כשהיה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב צצוק"ל אצל כ"ק אדמו"ר ה"אמונת משה" זי"ע שאל את מרן זי"ע מדוע אמר ר"ע "מה מקווה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל", הרי הטהרה במעיין עדיף יותר מהטהרה במי מקווה? השיב לו כ"ק מרן זי"ע ואמר לו בדרך צחות: ידוע שמעיין מטהר אף בזוחלין, משא"כ מקוה מטהר רק כשהארבעים סאה מכונסים במקום אחד, וזהו שרמז ר"ע שהטהרה צריכה להיות ע"י אחדות, כשישראל מכונסים יחדיו מטהרם הקב"ה כמו מקוה. (כתבי חסידים)

איתא דבל"ג בעומר פסקן תלמידי ר"ע למוות, וחטאם היה שלא נהגו כבוד זה בזה, ונראה לתת טעם דתקנו זה בל"ג בעומר, ע"פ דרך פשוט, דזה שאין אדם מכבד חברו, הגורם הוא מפני שאין מאמין בדידותו ואהבתו, ואינו נותן בו אמון, דאם היה מאמין בו ונותן בו אמון בוודאי היה מכבדו כראוי דע"י אהבת חברו הי' הוא ג"כ נעשה לאוהבו של

חבירו דכמים פנים אל פנים, וזה דאיתא (ישמח ישראל, ל"ג בעומר, אות ג') בשם כ"ק מרן הרבי הזקן השרף זי"ע מאלכסנדר, דנרמז קדושת ל"ג בעומר בפסוק (תהילים קי"ט) "גל עיני ואביטה נלאות מתורתך", כלומר דע"י שם הבטחון דנתגלה בל"ג בעומר זוכה למאירת עיניים בתורה, וי"ל דזה רמז הכתוב (ויקרא י"ט) ואהבת לרעך כמוך אני ה'.

(אמנות משה)

אוצרותיהם של צדיקים

ל"ג בעומר • נכתב ע"י הרה"ג רבי אהרן פרלוב שליט"א

פסח, וההרים סביב לה נגד הר סיני, והאוהלים המוקמים שם נגד חג הסוכות... ומי יבוא בסוד קדושים.

הרה"ג ר' צבי יהודה וולנר שליט"א, "בצילא דמחמנותא"

האור החיים הק' בעלייתו למירון

בסו"ס כבוד מלכים אשר חיבר הגאון מהר"ש העלליר מעי"ה ק צפת תובב"א, פס"ד בענין ששורפים בגדים יקרים בהילולא דרשב"י זי"ע, כותב שם וז"ל: ומעיד אני באמת, כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים, אשר אבותם ראו וספרו להם כי הרב הקדוש ר' חיים בן עט"ר

זי"ע"א היה פעם א' בהילולא פה עי"ה ק צפת ת"ו, וכשעלה למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל המקדש ירד מהחמור, והיה עולה על ידיו ועל רגליו, וכל הדרך היה גועה כבהמה וצועק היכן אני השפל נכנס למקום אש להבת שלהבת, קוב"ה וכל פמליא של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים שמה, ובעת ההילולא היה שמח שמחה גדולה, והוא בעצמו שרף כמה בגדים יקרים לכבוד הרשב"י זי"ע"א, וגם הזקנים-מהספרדים פה ידעו ושמעו זה, עכ"ל.

הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל, אבד"ק ווערבור, "אלף כתב"

על ציון רשב"י בל"ג בעומר

המשנת חסידים (מסכת אייר וסיון א, ו) מדבר על יום ל"ג בעומר ובתוך דבריו כותב: דבארץ ישראל צריך לבוא לשמוח בציון של התנא רבי שמעון בר יוחאי, ועוד יותר אומר שם, דאפי' על החורבן לא יחשבו בעת שמגיעים אל ציון הרשב"י בל"ג בעומר, ולמעשה דבר זה הרשב"י נמצא שם במירון בשמחה דבר זה אי' בעוד ספרים אבל המשנת חסידים אומר יותר שבארץ ישראל יש חיוב ללכת לשם (והיום כבר באים אפילו מחו"ל). ופעם כשהיו חושבים לנסוע לארץ ישראל חשבו כל הזמן על הזכות הגדולה הזאת שיוכלו להיות בציון של רשב"י שכ"כ היה זה חשיבות גדולה, וספרנו כבר כמ"פ שכשה"בת עין" זי"ע נסע לארץ ישראל ונפרד מהטשרנאבלער מגיד זי"ע אמר לו הטשרנאבלער מגיד שכשיבוא לציון של ר' שמעון לא ינוח שם ויצעק עליו שהוא מוכרח כבר לראות ולעשות משהו בשביל כלל ישראל שמוכרח כבר להתפלל על כלל ישראל... ומפורסם המעשה שסיפר השינאווער רב זי"ע בל"ג בעומר, שהאר"י הק' זי"ע הרי היה נוסע לל"ג בעומר למירון, ופעם היה שם גם בעל ה"חרדים" זי"ע והעולם לא ידעו עדיין מגדולתו כי הוא היה השמש של ביהכ"נ בצפת ולא ידעו מי הוא כלל כי היה נסתר, ובתוך כך שהעולם רקדו ראו פתאום שהאריה"ק ועוד איזה יהודי מבוגר וגם בעל החרדים רוקדים ביחד, וכולם התפללו על זה כי הרי לא ידעו על גדולתו של ה"חרדים" ואחזו שהוא איש פשוט, ואח"כ שאלו על זה את האריה"ק ואמרו לו שאמנם זה ודאי הם מבינים דאותו יהודי מבוגר שרקד עמו הוא מן הסתם "א העכערער איד" דהרי הם לא מכירים אותו אך מדוע הוא לקח גם את בעל החרדים לרקוד אתו, ואמר להם האריה"ק, אם ר' שמעון בן יוחאי מוכן לרקוד אתו גם אני מוכן לרקוד אתו וגילה להם שהיהודי המבוגר ההוא שרקד אתו היה רשב"י והוא לקח את החרדים ואת האריה"ק ורקד עמם ואז נתגלה בעל החרדים.

כ"ק מרן אדמו"ר מטשרנאביל שליט"א, "קונטרס דברי תורה"

חוץ מהוצאות נסיעה למירון

שמעתי בשם האדמו"ר רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, על הא דאמרו חז"ל (ביצה טו ע"ב, וט"ז ע"א) "תני רב תחליפא אחוה דרבנא חוואה: כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וכו', חוץ מהוצאות שבתות והוצאות י"ט והוצאות בניו לתלמוד תורה, שאם פחת פוחתין לו, ואם הוסיף מוסיפין לו", והוסיף האדמו"ר הנ"ל, וחוץ מהוצאת נסיעה למירון, [ועיין בשיטה מקובצת (ביצה שם) בשם הריטב"א, שכתב, חוץ מהוצאת שבת ויום טוב, לאו דוקא הוצאת שבת ויום טוב דהוא הדין בכל הוצאות של מצוה, אלא נקט הני דרגילי ושכיחין].

כ"ק מרן אדמו"ר רבי בונם יואל טויסין זצ"ל ממאטערסדארף, "תפארת בנים"

ההילולא הגדולה - ל"ג בעומר במירון

ה"הכנה" בעת הנסיעה למירון

בפרוס ל"ג בעומר, לקראת הנסיעה לציון הרשב"י, תיאר פעם אחת הגה"צ ר' אלי' רוט זצ"ל בשפתו הציורית, שני סוגי נסיעות של שני סוגי בחורים: "יש אחד הנוסע למירון כ'טיוול' בעלמא, כאשר הוא מתעכב בכל 'קיוסק' שבצומות דרכים; אוכל פה ושותה שם, יורד להתבונן בנופים המעניינים, ועושה 'חיים'. ואילו השני מכין את מוחו ולבו שיהיו ראויים לעלות לראות ולהיראות את פני האדון... הוא מרבה בעיון בספרי קודש ובהכנה נפשית ראויה". "הוא הסמך לזה מה שמצינו בחז"ל (נזיר כ"ג ע"א) על הפסוק 'כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם', "משל לשני בני אדם שצלו את פסחיהם, אחד אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם אכילה גסה, זה שאכלו לשם מצוה - וצדיקים ילכו בם, וזה שאכלו לשם אכילה גסה - ופושעים יכשלו בם". אמנם שניהם אוכלים קרבן פסח, אבל ההבדל הוא תהומי..."

"איש חסיד היה"

הילולא דרשב"י

אמר למה נקרא ל"ג בעומר הילולא דר' שמעון בן יוחאי ולא בשאר צדיקים בן. יען כי רשב"י אין הלכה כמותו, כנודע מהכללים שנתנו הפוסקים, מובא דבריהם בספר כנסת הגדולה. כי בכ"מ שמחולקים המקובלים עם בעלי הגמרא אין הלכה כהמקובלים [וכמ"ש הרב"ז בתשובותיו ח"א סי' מ"ט וסי' פ"י עיי"ש]. אולם בעולם העליון הלכה כהמקובלים, והוא רשב"י וסייעתו, וא"כ עיקר קבלת התורה שלו היתה ביום הסתלקות. ולזאת נקרא הילולא דרשב"י, ודפח"ח.

הרה"צ רבי חיים ליבערזאקן זצ"ל, "ארץ החיים"

יום גדול כיום כיפור

פעם אמר השר שלום מבעלזא זי"ע על אודות ל"ג בעומר שהוא יום גדול. העיר בנו רבי זונדל: אני יודע, אמר לו אביו: נו (היינו, שיאמר מה שיודע). נענה ואמר רבי זונדל: הוא כמו יום כיפור. אמר לו אביו: יפה כוונת. (בלשונו: האסט געטראפן). [שמעתי מפי מו"ח זצ"ל. ועי' בס' יערוות דבש ח"ב (באמצע דרוש י"א, דף קפ"ד בהוצאה חדשה), וז"ל: יום ל"ג בעומר וכו', וראוי לכל איש הירא וחרד לשום אל לבו יום ההוא לשוב בתשובה, כי זכות רשב"י מסייע להבא לטהר].

כ"ק מרן אדמו"ר מפשעווארסק זצוק"ל, "י"א אורות"

מירון

נוהגין לכתוב מירון ביו"ד, ואמנם בס' כפתור ופרח ראיתי שכותב מרון בלא יוד. וכשהייתי במרון הראו לי מרחוק הר גבוה שיש על ראש ההר כמין כסא חקוק וקורין לו כסא של אליהו, ואמרו שמקובל שישב שם אליהו. ואפשר שע"ז ההר אמר הנביא ישעי' (מ') על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון. ועלה ברעיוני דסופי תיבות ועלו" מושיעיים" בהר" ציון" הוא מרון שמשם נראה ההר הנ"ל. או ע"י תורת התנא רשב"י זי"ע יבא משיח ב"ד ויגאלנו כמבואר בזוה"ק, ע"כ מרומז שם קבורתו.

מסכתב הגה"צ רבי שלמה זלמן עהרנרייך הי"ד, אבד"ק שאמלו"א, "אגרות לחם שלמה"

פעולות הנסיעה למירון

שמעתי מאדמו"ר (כ"ק מרן ה"נתיבות שלום" מסלונים) זי"ע, כי אחד בא אליו מעיר אחרת, ורצה להכנס ביחידות כנהוג בהתקשרות לצדיקים, והלה לא הרגיש בטוב כל כך, ולא היה יכול לדבר על הענין שבא, והרגיעו האדמו"ר שאף על פי כן היתה בזה פעולה של התקשרות, אף שלא עלה בידו לדבר בענין שבא בשבילו, והוסיף עוד, שכמו כן קורה שיהודי נוסע למירון, ולבסוף אחר כל טלטול הדרך כואב לו הראש, או שאין לו הישוב הדעת הנכון, ואינו יכול לשפוך נפשו אצל ציון הרשב"י זי"ע, אמנם ודאי מתקשר אליו בזה שעשה הפעולה ובא.

הגה"ח רבי חיים שלמה וורנר שליט"א, "עטרת צבי"

בדרך צחות

הרה"ק הר"ש מזוועהיל זי"ע אמר (בדרך צחות) של"ג בעומר מכון נגד כל המועדות, להפתעת הנוכחים הסביר, שהבהמות ששוחטים שם נגד הקרבן

חסיד בעלזא היה בתל אביב, גאון אדיר שהתהלך בצדי דרכים, ושמו רבי שמחה'לה מונד ז"ל. כל ימיו היה רבי שמחה'לה טורח לעלות מירונה בל"ג בעומר, אף בהיותו ישיש מופלג עושה היה את הדרך הארוכה על כל המאמץ הכרוך בכך. עוד ראוהו במירון בל"ג בעומר אף כאשר עבר את גילו התשעים.

מרגלא בפומיה אימרה מתוקה כמותו: יודעים אתם את ההבדל בין מירון של שאר ימות השנה למירון של ל"ג בעומר? הבה ואומר לכם: כאשר הגביר יושב בביתו ואדם נצרך בא להתדפק על דלתו - הרי שהגביר יושב ומברר על פרטי הבקשה. רק אם זו נשאה חן בעיניו, מעניק את נתינתו המסוימת. ברם, כאשר גביר זה עורך חתונה לבנו, או אז שופעות הנתינות לכל עבר. מחלק הוא לכל מבקש, אינו שואל שאלות. גדולה שמחתו ועז רצונו שכל סובביו ישמחו עמו. בליל חתונה אין שואלים שאלות, כולם מקבלים. "אז מ'פרעג'ט קשיא'ס איז ביטער", היה רבי שמחה'לה מסיים, "כששואלים ומבררים - אין זה טוב, לא תמיד האדם ראוי. אך בלילה זה, של ההילולא הגדולה שעורך רבי שמעון במירון, לא שואלים שאלות, הכל ראויים, כולם מקבלים ושואבים בששון ממעיני הישועה".

הרה"ח ר' ברוך לב שליט"א

בעת ההדלקה בליל ל"ג בעומר

סיפר לי מו"ה מענדל ליטמאן מעיה"ק צפתוב"ב אור מוש"ק ראה [תרס"ט], הגיד שהאוחה"ק בכה כל ליל ל"ג בעומר בעת הדלקה הדילולא, ועמד מרחוק באמרו האין אגש אל הערפל אשר שם עומדים נשמות האבות הק' אי"ו וכל קדושים עמהם.

הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל, אבד"ק ווערבו, "אלף כתב"

...דברי תורתו של רבינו (ה"אמרי חיים" זי"ע) נסובו עה"פ (ישעיה ס, ד) "שאי סביב עיניך וראי" וגו', שאי ר"ת ש'מעון א'לעזר י'ותם, המסוגלים לפטור את כל העולם מן הדין (סוכה מה): "כלם נקבצו באו לך" כל השנה וביחוד ביום ההילולא ל"ג בעומר נקבצים כלם ובאים להתקשר עמך ר' שמעון, להשתטח על ציונו. "בניך מרחוק יבואו" להזריח עליהם עליך מזהרך ומתורתך "ובנותיך על צד תאמנה" והבנות עומדות על צד המרפסות וגזוזטרות, תאמנה מל' ויהי אומן את הדסה (אסתר ב, ז), ממשיכים אמונה באלוקי עולם. הציבור שנדחק סביב לשלחן, ברובם זקני ירושלים וצפת, היו בהתרגשות עצומה ממעמד זה. היתה התעוררות גדולה וביחוד מדבריו הקדושים. ע"ב מזיכרונותיו של אאז"ל.

מרשומות הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס שליט"א, "בטאון וויזניץ"

מחזה שא"א לתאר

אביו של רבי ישראל [אביו של הגאון רבי יהושע הלר, רבה של צפת] רבי פרץ העליר זצ"ל - עלה לא"י יחד עם משפחתו, במשך הזמן יצא לחו"ל להסתופף בצל הרה"ק מלובלין. פעם בל"ג בעומר ביושבו אצל שולחנו של

הרה"ק מלובלין זי"ע, שאלו הרה"ק איך נראית השמחה במירון אצל התנא רשב"י בל"ג בעומר, ענה לו רבי פרץ שהוא מחזה שא"א לתאר אותו ולבטאו במילים. תוך כדי ישיבתו בשולחנו של הלוכלינער זי"ע נרדם על מושבו וחלם איך שעומד אצל קברו של רשב"י במירון ורוקד עם כל העולים לקברו, ומשתתף בשמחה הגדולה שהיתה שם. ולאחר שעה קלה הקיץ רבי פרץ מתרדמתו, נענה אליו הלוכלינער זי"ע באמרו: נו אזוי זעהט דאס אויס...?

הנה"ח רבי ישראל שמעון קסטלניץ זצ"ל, "מוקנים אתבונן"

ההרגשה בציון התנא רשב"י

ידוע המעשה משד"ר אחד שביקר אצל מרן הס"ק (הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע), וביקש ממנו שיתאר לו את הנעשה בל"ג בעומר במירון, וסיפר שמרגישים בתוך המערה כמו ביום הכיפורים, ומוחוץ למערה כשמחות תורה, ומרן הפליא את תשובתו. וסיפר מרן הרא"ה מקאפיטשניץ זצלה"ה, שבשנת תרפ"ו היה בל"ג בעומר במירון, וכשחזר לחו"ל נסע לבקר את דודו הרה"ק רמ"נ מבאיאן - טשרנוביץ, ואמר לו שהרגיש ממש הרגשה זו, ודיבר על לבו שיסע ג"כ לארץ ישראל לביקור, ואכן לשנה הבאה בתרפ"ז נסע הרה"ק מבאיאן לארה"ק, והיה בל"ג בעומר במירון.

ב"ק מרן אדמו"ר מקאפיטשניץ שליט"א, "עירון קדישין"

יום פקידה וישועה

ל"ג בעומר היה ידוע ברוזודוב, ואצל רבינו (הרה"ק רבי יצחק מסיטשין) זי"ע, כיום פקידה וישועה. המונים נהרו להוושע, עד שמרוב הדוחק לא יכלו הגבאים להשתלט על הקהל והרה"ק מרוזודוב היה עומד בעצמו ליד הפתח ופיקח על הסדר. הוא היה מחלק בייגל ביום זה, ואמר כי יש בשמו רמז לל"ג בעומר. וידוע לי מיהודי ממעליץ, ר' אליעזר, שהרבי כיבדו בבייגל בל"ג בעומר והוא הצליח מאד ונעשה לעשיר גדול, והיה בעל צדקה נודע, ונסע אל רבינו. הרה"ק מרוזודוב אמר, שאילו היה יכול להגיע בל"ג בעומר למירון, היה יכול לפעול עבור יהודים כל מה שהיה רוצה, ואולי גם את הגאולה השלימה.

הרה"ח רבי יוסף ליפשיץ ז"ל, "החכמה מאין"

שמן מהדלקה במירון

סיפר לי הרה"ח ר' הלל ראטענבערג נ"י, ששמע מהרה"ח ר' זלכא קארן נ"י, שפעם בא איש עם בתו שנתעקמו פניה, להרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זצ"ל, ובכו שניהם האיש ובתו, וגם הרה"ק מטשארטקוב בכה, ואמר לאבי הנערה, מה ביכלתי לעשות? [וואס קען איך טוהן], והלך האיש מבית הרה"ק. כשעדיין היה על המדרגות עמד הרה"ק ממקומו וניגש אל המדרגות וקרא אליו שיחזור, ואמר לו, יש לי ההדלקה (במירון) ושולחים לי שמן, ונזכרתי עכשיו מהשמן, קח לך מהשמן ותמשח מזה לבתך. לקח האיש את השמן ומשח לבתו, ולאט ולאט נתרפאה, והרה"ק בעצמו היה רגיל לספר נס בכל שנה בל"ג בעומר. הרה"ח ר' ישראל חיים אשורי שליט"א, "שיח זקנים"

• ברכתו של רבי שמעון בר יוחאי • לרגל יו"ד קדישא של התנא האלוקי רשב"י זי"ע ועבי"א •

ואמרתי בלבי: בחור זה הנו ירא שמים בתכלית ובעל מדות - בודאי הוא גם בן תורה, ואם עדיין אינו גדול בתורה, ילמד ויגדל. בחור זה היה צעיר, ועד לאותו יום לא הכרתיו כלל, אך מעשהו עשה בלבי רושם רב, ובאותו יום הצעתי לו את בתי לאשה. רק לאחר הנישואין נתברר לי עד כמה טעיתי, שכן החתן נתגלה כבור ועם הארץ, ואפילו לקרוא קריאת שמע ולברך על המזון אינו יודע. ניסיתי ללמדו - המשיך האב לספר - ואף ניסיתי לשכור לו תלמידי חכמים שילמדוהו, אך מסתבר כי החתן אינו רוצה ללמוד, ואף יתכן שאינו מסוגל לכך כלל. מאז הננו שרויים בצער רב ואין אנו יודעים מה עלינו לעשות. נענה רבי יוסי ואמר אל האב: אם אתם יכולים לבקשו שיתן גט פטורין לאשתו, עשו זאת. ובאם לא יסכים, יתכן שיוולד בן שיהיה גדול בתורה.

עוד הם מדברים, והנה החתן הצעיר נכנס לחדר בדילוג ובקפיצה והתיישב ליד האורחים, רבי יוסי ורבי חייא. הביט בו רבי יוסי, וראה את פניו מעודנות ואור גדול זורח מהן. אמר רבי יוסי: רואה אני בצעיר זה, שאור התורה יקרין ממנו. איני יודע אם הוא עצמו יגדל בתורה או שמא יוליד בן שיאיר את העולם באור התורה. שמע הצעיר את דברי רבי יוסי וחייך. אמר להם: ברשותכם, אומר לפניכם דבר, פתח הנער ואמר: דעי אתכם" (איוב לב). החל הנער לדרוש בכתוב זה, וגלה "צעיר אני לימים ואתם ישישים, על כן זחלתי ואירא מחוות סודות נעלמים, רזין טמירין מגניז חביון יוצר בראשית. רבי יוסי ורבי חייא ישבו נדהמים ומשתאים למראה עיניהם ולמשמע אוזניהם. משסיים הצעיר לדרוש, אמר להם: היות והנני צעיר מאד, קבלתי על עצמי לשנות ולא להראות חכמתי במשך תקופה מסוימת. אתמול נסתיימה תקופה זו, ותם המועד שקבלתי עלי. מן השמים כווננו את צעדיכם שתבואו לכאן לשמוע דברי תורת. ועתה שזכיתי לארח חכמים גדולים

מעשה ברבי חייא ורבי יוסי שהיו מהלכים בדרך לאסוף כספי צדקה עבור פדיון שבויים. מששקעה השמש והלילה פרש את כנפיו, נכנסו השניים לאכסניית דרכים ללון שם. בחצות הלילה קמו כדרכם לעסוק בסתרי תורה. התעוררה בתו של בעל המלון, ובראותה את האורחים קמים ממיטתם, הזריזה והדליקה לפנייהם נר, ועמדה בפתח החדר לשמוע את לימודם הקדוש, והרגישו בה החכמים. פתח רבי יוסי ואמר: "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו), "נר מצוה" - רומז לאשה, שמצוותה הדלקת נרות שבת. "תורה אור" - רומז לבעל, שמצוותו לימוד התורה. ולכן אף שהאשה אינה לומדת תורה, תורתו של בעלה תאיר לה את נרה. רבי יוסי חפץ בזה לשבח ולעודד את האשה שטרחה למענם והדליקה את הנר, לפיכך אמר כי אף שהאשה עצמה אינה לומדת תורה, נוטלת היא שכר בלימוד התורה של בעלה. והנה אך סיים רבי יוסי את דבריו, שמעו הוא ורבי חייא את קולה של האשה כשהיא בוכה בדמעות שליש. בעל האכסניה, אבי האשה, התעורר לשמע בכייתה של בתו, קם ממטתו ושאל אותה לסיבת בכיה. ספרה לו הבת מה ששמעה עתה מפי החכמים. עמדו שניהם, האב ובתו, בפתח חדרם של החכמים ובכו. שאל אותם רבי יוסי לסיבת בכיים: שמא חתנך, בעל בתך, לא זכה לתורה, ובשל כך הנכם מצטערים? השיב האב: אמנם, כן הדבר, ובשל כך אני ובתי בוכים ומצטערים.

פתח האב וספר לרבי יוסי כיצד ארע הדבר, שנתן את בתו לאדם שאינו בן תורה. ומעשה שהיה כך היה: יום אחד עמד הקהל והתפלל בבית הכנסת, ואני בתוכו. פתאום ראו עיני בחור העומד על גג בית סמוך לבית הכנסת. כשהגיע הציבור לעניית 'קדיש', קפץ הבחור מן הגג בקפיצה אחת גדולה, כדי להגיע לבית הכנסת לעניית 'הקדיש' שנאמר בציבור. מאד התפעלתי ממסירות נפשו לקיום המצוות,

כמותכם, אומר לפניכם דבר נוסף. פתח ודרש בכתוב "כי נר מצוה ותורה אור", אותו הכתוב בו דרש רבי יוסי בתחילת הלילה. פי הנער שפע דברי תורה עמוקים בסתרי סתרים רבי חייה ורבי יוסי היו מלאי התפעלות: מניין לנער צעיר ורך בשנים חכמה כה עמוקה, גדולה נפלאה? אמר להם הנער: אני מבבל ובנו של רב ספרא הנני. לא זכיתי להכיר את אבי, כי התייתמתי ממנו בעודי תינוק בעריסתי. כאשר באתי לארץ ישראל וראיתי את החברים שהם אריות בתורה, קבלתי על עצמי להסתתר, שלא יכירו בי הבריות. אשרי חלקי שזכיתי לפגוש אתכם בביתי, עוד הצעיר מדבר, ורבי יוסי לא יכול להתאפק עוד – נשא קולו ובכה. כמו הכל ממקומותיהם ונשקו לנער הצעיר בראשו. גם חותנו, קם ונשק לו במצחו ובכה. נענה רבי יוסי ואמר: אשרי חלקי, שזכיתי לשמוע מפיו דברים נפלאים אלו שהיו סתומים ונעלמים, אשר לא זכיתי לשמוע כמותם מאיש עד היום, כאשר נתגלתה האמת, לא ידעו האשה ואביה את נפשם מרוב בכי ומרוב שמחה. גם רבי חייא ורבי יוסי שמחו בשמחתם מאד.

ערכה הרעיה הצעירה את השולחן לסעודה. בתוך הסעודה אמר הצעיר: ראיתי את צערם הגדול של חותני ורעיתי על שאיני יודע אפילו לברך ברכת המזון, ולגלות להם את טיבי האמיתי לא יכולתי, כי גזרתי על עצמי שתיקה. אמר רבי יוסי אל הצעיר: כיון שפתחת בדברי תורה, האר לפנינו את הלילה בגילוי סודות התורה הידועים לך, פתח הנער ודרש ארוכות בסודות ברכת המזון. כל הלילה ישבו החכמים עם הצעיר ועם אביה, והשתעשעו בדברי תורה. כשהאיר היום ברכו על המזון, ושוב חבקו ונשקו את החתן בחיבה מופלגת. אמר רבי יוסי: כיון

שזכינו לכל זה, ודאי יום משתה הוא היום, ובכן, לא נצא מהבית עד שנעשה משתה גדול לכל אנשי העיר. משתה זה אינו משתה הוללות, אלא משתה שהקדוש ברוך הוא חפץ בו. לאחר מכן פנו החכמים אל האשה וברכוה שתהיה שמחתה שמחה שלמה, ולאביה אמרו, שיכין סעודה גדולה לכל אנשי העיר. אנשי העיר באו לשמוח בשמחתה של המשפחה, שזכתה לחתן מפואר זה, שכן שמע המעשה שארע בלילה נתפשט מהרה בין כל אנשי העיר. במשתה פתח החתן ודרש בדברי תורה, והיו הכל שמחים ומתענגים על דבריו. כל היום ארך המשתה, ולעת ערב נמנו וגמרו אנשי המקום למנות את החכם הצעיר כראש ומנהיג הקהילה.

רבי יוסי ורבי חייא לנו במקום לילה נוסף, ולמחרת נפרדו מהחתן ומשפחתו בברכה ובהוקרה. בהגיעם אל רבי שמעון בר יוחאי, נשא רבי שמעון את עיניו ואמר להם: רואה אני בכם, שהייתם שני ימים ולילה אחד במשכנו של מלאך מטטרו"ן (מלאך זה הוא המלאך הגדול הממונה על עולם היצירה, ורבי שמעון הרגיש ברוח קדשו, כי נער צעיר זה שורה רוחו של מלאך זה). נער זה – המשיך רבי שמעון – לימד אתכם גנוי נסתר ונלה לכם סודות עליונים. אשרי חלקכם, בני. סיפר לו רבי יוסי ורבי חייא את כל המעשה שהיה. נענה רבי שמעון ואמר: אשריכם, ואשרי חלקי, זוכר אני כי יום אחד הלך עמי רב ספרא, אבי הנער, בדרך. בעת שנפרדנו, ברכתיו כי יזכה לכן שיהיה ארי שבחבורה. מצטער אני עתה, שלא ברכתיו שיזכה גם הוא לראותו בגדולתו. ואמנם בנו גדל ונעשה ארי שבחבורה, אך אביו לא זכה לראותו. אשריכם, בני, שזכיתם אתם לראותו. (עפ"י זהר ח"ב קס"ה)

לְכָל-יִשְׂרָאֵל הָאֵיר בְּסוּד תּוֹרַת הַבְּהִיר, כְּאוֹר הַחֶמֶה מִזְהִיר, אֲדוֹנֵנוּ בֵּר יוֹחָאי: מאמרים לכבוד ל"ג בעומר

יום ל"ג בעומר-יום המתקת הדינים

בספר הקדוש מאור ושמש השלם (ח"ג רמזי ל"ג בעומר עמ' קעב) כתב, וביום ל"ג לספירה שהוא הוד שבהוד נמשכו כל החמשה חסדים להחמשה גבורות כנ"ל, שיסוד הוא כללות ומלכות הוא כללות דכללות, ונמתקן ביום ל"ג לספירה כל הגבורות בשרשן, לכן אנו עושים יום זה יום טוב, וזאת היה בכוחו של רשב"י להעלות כל הגבורות לשרשן ולהמשיך חסדים מגולים על עם ישראל ע"כ.

בכל שנה ממליץ רשב"י על נשמות כלל ישראל לעלות דרגה

כתב בספר שיח יצחק לרבינו יצחק אלפיה (עמ' קצז), "טעם לשבח שנהגו בכל תפוצות ישראל לעשות הלולא ושמחה רבה ביום ל"ג לעומר שהוא יום פטירת רי שמעון בר יוחאי זיע"א יותר מכל שאר הצדיקים זיע"א, היה אומר מו"ר א"א זלה"ה, כי מכל הצדיקים לא היה אחד שהבטיח לכללות ישראל להצילם מיום הדין ולפוטרים מן הדין כי אם רשב"י כדאיתא בסוכה דף מה ב' וכו', ומי הוא זה אשר יצדק בטענותיו ביום הדין והנורא? ומי יצילנו מדין שמים? אם לא רבי שמעון בר יוחאי זיע"א שהבטיחנו? ולזה אנחנו שמחים ובויתר ביום פטירתו, היות וכל נשמה ביום פטירתה דנין אותה ומעלין אותה מדרגה למדרגה, היותר עליונה, והואיל ובאיתו יום גם כן הא ממליץ טוב בעד כללות ישראל וממתיק הדינים מעליה, ע"י הסגוריא שהוא מלמד עליהם לפני מדת הדין. ולזה באותו היום של פטירתו עושים כמה סעודות ושמחות של מצווה, להיטותנו מובטחים שבכותו נהיה פטורין מיום הדין ונצא זכאים".

המקור לעליה לציון רשב"י זיע"א ביום ל"ג בעומר וחשיבותה

בזוה"ק בסוף האדרא זוטא (דף רצו:), כתב, "עולו ואתכנסו להלולא דרבי שמעון". וכן הובא בסדור רבי שבתי שמנהג ללכת בל"ג בעומר על קבר רשב"י ובנו. וכתב בספר עמק המלך (לרבי נפתלי בברך חי לפני 450 שנה ולמד את תורת הקבלה מפי תלמידי האר"י ז"ל), וז"ל, להיות ששני פעמים בשנה (להלן הוא מבאר שכוונתו סמוך לל"ג בעומר), חוק ולא יעבור הולכים כל חכמי סגולה הבקאים בחכמת האמת יותר מעשרים חכמים למירון ששם קבור רשב"י, ורבי אליעזר בנו והלל ושמיא ורבי יוחנן הסנדלר ועל כל אחד בנוי כמו מגדל גבוה ד' קומות איש, והתנא הוא קבור מבפנים והמגדל מקיפו לכל צד, ושם פורסים אוהל אחד מן קברו של רשב"י עד קברו של רבי אליעזר ויושבין לשם בין רבי שמעון לרבי אליעזר עשרה ימים ועשרה לילות רצופים, ועוסקים בספר הזוהר דהיינו חכם אחד מגיד והאחרים מקשיבים לקולו, ויש להם שמש אחד המכין להם מאכלם וארבעה גוים חגורים כלי זיין עומדים בכל לילה מבחוץ כדי לשמור אותם מהגנבים, להיות שהוא רחוק מצפת שני פרסאות ורחוק מכפר מירון כמו תחום שבת. וזה הדבר הם עושים עשרה ימים קודם שבועות ועשרה ימים קודם ראש השנה ע"כ.

וב"ה בגילוינו עטרת זקנים בשו"ע (ס' תצג), כתב שכן מנהג ארץ ישראל. ובספר משנת

חסידים (אייר) כתב מי שדר בארץ ישראל מצווה לעלות לקבר רשב"י. וכ"כ בספר קורות העיתים. ובלוח ירושלים, הובא בספר מנהגי א"י פכ"ג אות י"ג, כתב שבל"ג בעומר יעלו אנשים לאלפים מקצות ארץ אסיא ואפריקה. וכ"כ בספר עדות ביהוסף. וכמו שהביא בקו"ל ל"ג בעומר באורך.

יום ל"ג בעומר מסוגל לזרע של קיימא ולרפואה

הרה"ק רבי פנחס מקוריי"ן כתב בספרו "אמרי פנחס השלם" כתב: "יום זה מסוגל ביותר לעורר בו עניין הרפואה, ומי שצריך לקחת רפואה יתחיל בל"ג בעומר, כי 'בורא רפואות' מכוון כנגד 'הוד', וכיוון שיום ל"ג בעומר הוא ספירות 'הוד שבהוד', הרי הוא מסוגל לבוא לתכלית הרפואה". והרה"צ ה'צמח צדק' היה אומר שמרון ראשי תיבות: "מלך רופא נאמן ורחמן". ומטו משמיה דהרה"ק ממונקאטש ז"ע שהיה אומר כי 'שמעון בר יוחאי' בגימטריא 'מחיה מתים'.

ובספר שער יששכר מונקאטש (אייר גל עיני אות ה' עמ' צג) כתב, שרשב"י נולד בל"ג בעומר (עי' בזה מש"כ לעיל), ולכן הוא עת רצון לבקש על זרע של קיימא, דהוא יומא דקא גרים עיי"ש.

ובשם השם שלמה ז"ע אומרים, שהרוצה להיפקד בזרעא חיא וקיימא יעתיר על כך בברכת 'רפאינו', כי ענין זה נכלל בכלל רפואה.

חס ושלום שתשתבח תורה מישראל

ידוע מה שכתבו כל הצדיקים, מהרה"ח ויטאל זיע"א והצדיקים שלאחריו, של"ג בעומר הוא יום שמחה, ובספר מראית העין להחיד"א כתב טעם פשוט לזה, כי הנה איתא במסכת יבמות (סב, ב:) שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם, ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמעון, והם הם העמידו תורה אותה שעה. נמצא שיש ריבוי שמחה ביום זה, מפני שביום זה שבו פסקו תלמידי ר"ע למות, התחיל ר"ע ללמד לשארית תלמידיו ולהעמיד את התורה על תלה.

נמצאת אומר לענין מה שאמר רבי שמעון ח"ו שתשתבח תורה מישראל, שרבי שמעון לא רק דיבר על העתיד להיות, אלא ביום זה באמת חזרה התורה ונתחזקה, ומה שהתורה נמצאת עתה בידינו, הוא הודות ליום זה. ונמצא שהשמחה שאנו שמחים בל"ג בעומר, היא שמחת התורה, והרי היא כאותה שמחה של שמחת תורה ושבועות.

וכן מבואר בעוד הרבה מספרי החסידות שהשמחה של ל"ג בעומר היא שמחת התורה, וכן איתא בקדושת לוי (פרשת ויצא) שבחינת יציאת מצרים מאירה מפסח עד ל"ג בעומר, ומל"ג בעומר מתחילה הארת מעמד הר סיני.

הוי אומר: ימי הספירה מחולקים לשני שלישי. שני השלישי הראשונים שייכים ליציאת מצרים, והשלישי האחרון מל"ג בעומר ואילך, שייך לקבלת התורה, כי מאז אור התורה כבר הולך ומאיר. (מתוך שיעור של המגיד מישירם ר' שמעון שפיצר שליט"א)

גודל עשיית המצוות בחיות

אדם שלומד או עושה מצוה, שיעשה אותה בחיות דהיינו בשמחה והתלהבות, והקריבה להשי"ת שלו אנחנו זכים עיי"ש.

בפרשתן (יח, ה) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ואמרו בחז"ל (סנהדרין עד. יומא פד:) וחי בהם ולא שימות בהם. במאמר שלפנינו נבאר את מהות הפסוק שדורש מכל

בספר "אמרות משה" מקאברין כתב לפרש דברי הפסוק, וחי בהם דהיינו שיראה האדם שבכל עשייתו תורה ומצוות יהיה בחיות ובהתלהבות, ולא שימות בהם דהיינו שלא תצא ממנו מצוה מזה ותחשב מת מצוה, ע"כ. ונראה מדבריו שכל מצוה הנעשית ע"י אדם צריך ליעשות בשמחה ובהתלהבות, ולא חלילה לעשות את המצוה בהתרופפות. ובזכות זה הוא זוכה לדביקות בהש"ת. וכמו שכתב ה"שמוח משה" ע"פ דברי התניא (חלק א' פרק ל"ה) כי החיות שבהמצוות היא נכלל ברצונו ית' ממש בלי הפסק והבדל, והוא רצונו ורצונו הוא, וא"כ העושה המצוות נדבק בו ית', ודהיינו וחי בהם, הוא אני ה', ע"כ. ובדבריו הוא מבאר לנו אשר כל הלומד בחיות הוא דבוק בו ית' "בלי הפסק והבדל", ומה לנו גדול מזה, וכמו שכתוב "קרבת אלוקים לי טוב".

ברשי"י על דברי הכתוב, כתב: לעוה"ב כי בעוה"ב הוא היה מת. וברמב"ן ז"ל כתב כי כפי המעשים זוכים לחיים. וכתב ב"שפת אמת" (תרמ"ב) לבאר כי בוודאי ע"י החטא נצרך המיתה שאנו יכולים לתקן הכל בלי המיתה. אבל קודם חטא אדם הראשון וכמו שיהיה לעתיד בוודאי נוכל לקיים הכל בלי מיתה. וזה עצמו רצונו ית' באומרו את משפטי תעשו כו' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. כלומר שתראה לשמור ולעשות התורה ומצוות עד שיעשה האדם אותם ויוכל לחיות בהם גם בעוה"ב כי הכל תלוי בעבודתו כנ"ל. וז"ש יעשה לשון תעיד כי בוודאי יהיה כן בב"א, עכ"ל. ומשמע מדבריו אשר הכל תלוי בעבודתו ללמוד בחיות, ועי"ז נזכה לחיי העוה"ב.

הקשה הרבי ר' בונים מפרשישחא ז"ע על מאמר חז"ל (ברכות סג) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, הא כתיב וחי בהם ולא שימות בהם. ותרין שכל אדם מחויב להמית את עצמו על התורה, רק שהתורה אמרה וחי בהם ע"כ הוא מוכרח להחיות את עצמו ולקיים וחי בהם וממילא נמשך חיותו רק מן התורה. ובספר "ליקוטים יקרים" למרן הבעש"ט ז"ע כתב טעם למה כשאדם מדבר דברים בטלים אינו מכביד בזה על הגוף, כי כשמדברים דברים בטלים לא מגיע שום חיות להגוף, כי אין בהם עצמם שום חיות, אבל כשעוסק בתורה בדחילו ורחימו, אז בא מזה חיות גדול אל הגוף, ונעשה הגוף כבד ממה שהיה בתחילה, כי תחלה היה נחסר מחיותו זה,

וזו החיות מכביד על הגוף, כמו האדם אחר האכילה גופו כבד עליו, מפני שחיותו בא לגוף מאכילה. וכן הוא בחידושי הרי"מ כתב, שאדם יתלה כל חיותו רק בתורה ומצוות.

וכאן זה המקום להביא מעשה רב, מסופר שפעם יהודי הגיע אל מרגא בעל ה"חפץ חיים" שבנו למד בשיבתו של הוא ז"ל, וכי הוא למד דיו, והגיע הזמן שיעזור לו במסחרו, ובא כדי לבקש ברכה וליטול את בנו ושיצליח המסחר. שאל אותו הח"ח: למה תפסיקו מללמוד, ענה האב: מה אומר לכם רבי, ככל שאני רואה רעק"א שני כבר לא יצא ממנו, אז לפחות שיעזור לי בפרנסה. התעניין הח"ח: במה אתה עוסק? ענה האב: ירדן בשוק, והעבודה קשה. תמה החפץ חיים ואמר לו: למה לך לעבוד כה קשה, הרי רוטשילד שני כבר לא יצא ממך, אז למה לך לעבוד? הזדעק היהודי: מה פירוש, צריך לעבוד כדי לחיות. השיב הח"ח: אכן, וצריך גם ללמוד כדי לחיות. ממעשה זה אנו לומדים שלא רק שאנחנו לומדים אנחנו זוכים לחיי העוה"ב, אלא גם לחיי העוה"ז, שבזכות התורה כבר נזכה לכל השפע ברו"ג.

ב"דגל מחנה אפרים" מביא שבזה שלומדים או עושים את המצוות בחיות ולא כמצות אנשים מלומדה "בזה נותנין כח ועזו להש"ת ב"ה כביכול, וכמאמר הכתוב "וחי בהם אני ה'". שחיים בתוך התוה"ק אזי נותנין כח להש"ת. ובספח"ק "אמרי מנחם" כתב (אות י"ד) את דרך הלימוד, שיהיה בביטול והכנעה לפני הש"ת, שהוא בחי' חכמה המשפיע חיות, כמו שנאמר (קהל' ז', י"ב) החכמה תחיה בעלה, ולא שימות בהם, שלא יתגאה חלילה אחר המצוה, שע"י החכמה מסתלקת (פסחים ס"ו), והוא בחי' מיתה, כמו שנאמר (איוב ד, כ"א) ימותו ולא בחכמה.

נקודה מאוד חשובה כתב ה"נתיבות שלום" שדרך הלימוד צריך להיות ע"ד "תהיו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס", וכך שיהיה את עצמו בתוה"ק ועל ידי יזכה לחיי העוה"ב. וראה ב"אמרי פנחס" (שר התורה, כ"ט) שלומד שלא יבין את עצמו להנאת כלל.

מעשי צדיקים

ראיתי בעיני את אלקי ישראל

שלחם, מקום שם מתחילים להלעט את ילדיהם הרכים בדרכי אמונתם ובתורתם, וכן את בתי הספר היותר גדולים, בהם לומדים הנערים המבוגרים שבהם. הצעד השני צריך להיות המלחמה בהמון, לסגור את כל בתי הכנסיות ובתי המדרשות שלהם, אשר יאסר עליהם להם בבתים אלה להתפלל או ללמוד. והפעולה האחרונה לאסור עליהם בשמירה על שלשה היסודות המיוחד אותם באמונתם, שמירת יום שבת, כשרות, וקדושת משפחתם. בדעתי מתחיל המלך לרטון בקול להוציא לפועל גזירות אלו תיכף ומיד, אך בבדי שגזירותיו אלו יופעלו בעת ובעונה אחת בכל מדינותי, עלינו למצוא הדרך הכי קלה לכך, כי אחת עלולה כל התכנית להיכשל, כי אם רק יוודע ליהודים הללו על המתקדם, כי אז יתחילו בפעולותיהם ובהשתדלותם שלהם, וכבר ימצאו את הדרך הנכונה לבטלם. ובכן, התחיל לסכם את דבריו בקולו הרעשני, אחרי שחשבתי ועיינתי בכל זה, באתי לידי מסקנה זו, אתם השרים היושבים כעת כאן, עליכם לעבד חוק כזה על כל פרטיו, ואשר צריך להיגמר ללא כל דיחוי, בכדי שדבר זה לא יוודע לאיש, החלטתי שאתם תישארו כאן במשך כל הזמן הנצרך לכל לעיבוד החוק, ובעת שהותכם כאן יסופק לכם כל צרכיכם האישיים, וגם כל הספרים האפשריים אשר תצטרכו בהם בעבודתכם, וכדי שדבר החוק יגיע לידי כל מושלי המדינות בעת ובעונה אחת, חושבני שהדרך הכי נכונה היא, לשים את פקודת החוק במעטפה סגורה החתומה בחתימתי, עליה יירשם שאסור לפתוח מעטפה זו עד ליום מסוים, התאריך בו ימצא כבר פקודה זו בידי כל המושלים, ועל ידי כך גם מושלי המדינות עצמם לא ידעו על תוכן חוק זה, ודבר זה ימנע מהיהודים מלהפעיל את כוחותיהם בביטולו.

פחד ותדהמה אפפה את פני השרים, אחרי כלותו את דבריו. דממה חרישית ריחפה באולם, השרים נשארו תקועים במקומותיהם, כשמחשבותיהם מתרועעים אנה ואנה, אך לא עברו אלא שניות מועטות, והצאר פנה אליהם בשאלה פשוטה: לכמה זמן יש לדעתכם צורך כדי לגמור את כל זה? מבלי שיהיו מוכנים לשאלה זו פגע בהם הדבר כבד, איש לא העז לפתוח פיו ולהפיר את הדממה, השרים שהיו כבר רגילים להתפרצויותיהם התכופות והבלתי אנושיות, הרגישו בעצמם שכאן הודגשה כבר הסאה, אך היו חסרי אונים, אסור היה שיעלה במוחם שום מחשבת פסול חלילה כנגד המלך, ומה גם שלא להזדהות בפומבי עם משאלתו. לדעתי, הפסיק פתאום ראש השרים את הדממה העמוקה, בפנותו אל המלך, עלינו לעבוד על דבר זה ללא הפסקה, בהתחשב עם הדחיפות שבדבר בעיני המלך, חושבני ואקווה שאוכל לדבר גם בשם כל הנאספים כאן, שדבר זה יצריך לפחות עשרים וארבע שעות שלמות, היינו באם נתחיל בפעולתנו כעת עלינו לסיימו בשעה ארבע לפנות בוקר. הוחלט! סיכם המלך את דבריו בהעירו כי ישיבה זו ננעלה בכך, וכי מחר לפנות בוקר יבקרו שוב בבדי לקבל מהם דבר מוכן. רק עם צאתו בליווי שני שומרי ראשו התחילו להרגיש בפורקן מהמתח הגדול שהיו שרים בו, מכטיהם נתקלו איש באחיו, עת כל אחד חיכה לדברי חברו על כל הפרשה, שום לא גדלותם ומעמדם, פחד אחד מהשני מלהביע גלויים את אשר בלבו, בידעו על ידי יחסו האישי של חברו עם המלך, ובתוצאה מכך נוטל עליו סיכון גדול פן ימסור את דבריו למלך. אמנם בסתר לבם נהנו על שברונם של היהודים בממלכת הצאר, אשר חרונם יושפך סוף סוף על עם זה ללא אפשרות התנגדות מצידם, אך כאמור לא יכלו להגות את רחשי לבם על שפתותיהם, ונגשו מיד לעבודתם. ראש השרים לקח על עצמו ניהולה ואחריותה של פעולה זו, וניגש לכך בכל הרצינות,

היה זה לפני למעלה ממאה שנים. ליל נדודי שינה היה אז לקיסר רוסיה. הבעיה היהודית הנצחית לא נתנה לו מנוח תמיד יודעים הם היהודים הללו איך להתגבר על גזירותי, מלמל לעצמו מכעס גובר והולך, נהירים היו לו דרכי היהודים אשר מיד עם הטבעת חותם המלך על גזירה איזו שהיא נגדם, מיד מתחילים המה בפעולותיהם הזריזות והנאשאות ומפעילים כל הדרכים והאמצעים הכשרים והפסולים שבידיהם לבטולה אם ברעש ואם בצעקה בבקשת תחנונים או בפנים מלאי רחמים וחמלה, יודעים הם ומוצאים כבר את הדרך הנכונה היאך להופיע בפני שרים ומושלים בדברי פיוס או חנופה אשר לא ירתעו גם לפתותם בסכומי שוחד ענקיים אשר מציעים הם בפניהם בבדי להטותם לצדם ומי כמוהם רואים ברכה בעמליהם. אמנם לא בכל מאירה להם ההצלחה ממשיך המלך בהרהוריו וכי הגזירות דבר חטיפת ילדי ישראל מחיק הוריהם מבוזעות בכל חומר הדין, על ידם מועברים ונמסרים מאות אלפי ילדיהם לידי מחנכיו ומדריכיו, אצלם מקבלים את חינוכם הראוי, איך להיות בהתבוננותם חיילים מסורים ונאמנים למלך, על אף צריחותיהם וצעקת הוריהם. אך מי כמוהם עם קשה העורף, אשר יודעים להסתיר את מחשבותיהם וכוונותיהם האמיתיות, כשהם נמצאים בציפיה ותקוה נצחית על מפלת המלוכה, וכי ביום מן הימים יוכלו לחזור למשפחותיהם, ולדת אבותיהם. מחשבות אלו נקרו במוחו בלי הרף, לבו ניבא, שגם אם יוציא פקודות וגזירות חדשות, הם לא יקיימו, כי יודעים הם היהודים איך להסתדר שלא יצטרכו לסבול יותר על המידה.

מחשבותיו הללו ככל שהתעמק והתבונן בהם, כן גבר כעסו ורוגזו, עד כי פקעה סבלנותו, "אחת ולתמיד יש לגמור עם היהודים הללו" האדימו פניו מרוב כעס "אשר שום כח טבעי בעולם לא יוכל לעמוד מנגד". וכך תוך כדי פסיעתו אנה ואנה, נעמד פתאום על מקומו וניכר היה על פניו שרעיון חדש ונפלא הביק במוחו, על ידו יוכל לבצע סוף סוף את אשר תאוה נפשו, תוך דפיקה קלה על השולחן שעמד לידו הפליט מפיו בקול שמחה: "אכן מצאתי פתרון לבעיה זו". מיד נגש לפעמונו שבחדרו וציוה למשרתו שנענה תיכף לקריאתו, לכנס מיד את כל השרים שלו לישיבה דחופה ונחוצה אשר הוא בעצמו ינהלה. לא עברו שתיים וכל השרים ישבו כבר מסביב לשולחן כשבבלבם פנימה עובר רטט ופחד מפני הבאות, מבלי שיהיה להם כל מושג על מה ולמה הוטרדו בצורה כה פתאומית.

המלך נכנס לאולם הישיבות כשבידו פיסת נייר קטן. השרים שקמו בעת בוא המלך נבהלו למראה פניו, כולו היה סוער וגועש, פניו היו אדומים מעכס ועיניו יוקדות, אש, הם ידעו היטב שבכל רגע עלול הוא להתפרץ מבלי שיוכלו לעצרו. מטרתה של הישיבה הזאת, התחיל המלך בדיבורו היא אחת: לפטור אחת ולתמיד את הבעיה המטרידה אותי מאז ומתמיד, והיא בעיית היהודים במדינת, הגעתי למסקנה שזוהי כעת אחת השאלות הבעורות ביותר שעלי לפתור בהקדם, לגד עיני אני רואה כעת שתי פתרונות: א. להפטר מהם לגמרי ב. להעבירם על דתם.

מובן שהמטרה האמיתית אסור לנו לגלות בפני כל, וכי לא בנקל נוכל להגשים את תכניתנו, אך חושבני שיותר רצוי לגשת מיד לפתרון השני, היינו העברה על דתם, אמנם אין לעשות צעד כזה בפעם אחת אשר אז מסופקני אם הדבר יעבור בהצלחה, ועלינו לקחת בחשבון שדבר זה יקח כמה חדשים ובהתאם לכך עלינו לתכנן את דרכינו ופעולותינו, הדבר הראשון שהחלטתי לעשות מיד הוא: לסגור את כל בתי החינוך

בהיותו בקי היסב בכל העניינים הנוגעים ליהודים. במרץ רב התחילו לעבד את כל פרטי וסעיפי החוק סעיף אחר ופסקא אחר פסקא, עד שאחרי עבוד 20- שעות כבר ה' החוק בידיהם מוכן לכל פרטיו ועדה מצומצמת של השרים הכי חשובים לקחה על עצמה בשעות האחרונות את העיבוד והליטוש הסופי, באופן שבהגיע הזמן המדויק יוכלו למסור אותו למלך מסודר על כל פרטיו.

פתאום כשעתיים לפני הזמן המדויק, הגיע לאזנם הדי רעש השומרים כשהם דוגלים את נשקיהם לפני המלך המתקרב ובא, לא עברו אלא שניות מעטות והדלת נפתחה כשבפתח הופיע המלך במלוא הדרו, מבלי שניכר עליו סימני רוגז וכעס כלשהם, השרים בראותם את מלכם נעמדו דום וחיכו למשאלתו של המלך בדבר העבודה המוכנה, אך למרבה תימהונם לא פתח המלך את פיו ובצעדים ישירים נגש לשולחן השרים מקום שם ישבו כעת צירי וחברי הוועדה המצומצמת, ולקח לידיו את כל הדפים המוכנים, במהירות מפליאה התחיל המלך לקרוא בכתוב ותוך כמה דקות גמר לקרוא את הכל, צירף דף לדף, קיפל אותם ובצעדים בטוחים נגש לתגור החימום שבפניית האולם, והשליך את הכל ישר לתוך האש, כשמשמיע מפיו מלים מקוטעות מלאי גלגול על עבודה זו, ויצא מהחדר ללא אומר ודברים. המומים ומשותקים נשארו כל השרים, תמונה זו נמשכה דקות אחדות, כשרק רעש הניירות הנשרפות מפריעות את הדממה בהיעלמם בתוך לשונות האש, ואיתם עמם כל עבודתם המפרכת במשך זמן של עשרים שעות לערך. מוכי תדהמה התחיל כל אחד להסתכל בחברו במבטי צער וכאב, מבלי שיוכלו להבין על כל המתרחש, ראש השרים אשר יותר מכולם עמל ויגע על עבודה זו, כאילו נותר ממקומו נשון נחש, קפץ מלא זעם בפנותו אל חבריו: הנשמע כזאת? האם כילדים דמינו בעיני המלך, אשר אחרי עבודה כה מאומצת ומסובכת לכלותה באש ללא אומר ודברים? בלב מלא מרידות הסכימו כל הנוכחים לדבריו כשהם חסרי אונים, אחרי עבוד כמה דקות תוך דממה מוחלטת נענה אחד השרים ואמר: נדמה לי שעבודתנו כבר הסתיימה והרשות בידינו ללכת כל אחד לביתו, אך לא כן היתה דעתו של ראש השרים, בהתנהגותו, אמר הראש לנו המלך על אי שביעות רצונו המוחלט מעבודתנו, ויתכן מאד שידרוש מאתנו שוב להתחיל מחדש את העבודה והיות שבין כה וכה נשארו עוד כשעתיים לזמן הקצוב, הרי עלינו לחכות ולראות איך יפול דבר.

בהיותם מושוכנעים בצדקת דבריו החליטו להישאר על מקומם עד לזמן הקצוב, ורק אז להמשיך בדרכם. בכדי שלא לשבת בזמן הפנוי ללא מעשה, נכנסו כולם לחדר צדדי, מקום שם נתנו מעט פורקן למתיחותם הרבה, והתחילו להוריק את בקבוקי היין השונים שעמדו שם להנאתם, על אף הזמן הקצר שעמד לרשותם הספיק כל אחד לשנות כמה כוסות, להתבדח ולהתלוצץ על חשבון הצאר, פתאום תוך כדי התבדחותם הגיעו לאזנם קולות דיגול הנשק מאנשי משמר הארמון לכבודו של המלך המתקרב, עיני כל הנוכחים מופנות אל מחוגי השעון המראה על השעה הרביעית לפנות בוקר, להפתעתם נפתחה שוב הדלת והמלך בליווי שני שומרי ראשו נכנס באולם בפנים זוהרות מפיקי שמחה, עוד בטרם עמדו על המתרחש, מגיע לאזנם קולו של המלך המדבר ברכות ותוך שביעות רצון, בודאי גמרתם עבודתכם לשביעת רצוני המלאה, ולכן הנכם משתעשעים ומתבדרים קצת אחרי עבודה מאומצת ומותחת כזו, שתו שררי שתו, אל נא תפריעו לעצמכם, בשבילי יספיק גם אם ראש השרים יראה לי ויסביר לי את הכל מבלי שתצטרכו כולכם להפריע לעצמכם, אנא ראש השרים מראה מלך בידו עליו כאות לגשת אליו, בוא ונעבור יחד על המוכן. פחד מות נפל על כל הנוכחים אחרי שמעו דברים אלה, ראש השרים אשר נוכח כעת בצדקת דבריו באמרו שבודאי יצטרכו שוב לעמוד על תכנית שניה, הרגיש פחד זה יותר מכולם, אך בכל זאת הרחיב עוז בנפשו ואחרי התגברו על שכרותו, ענה למלך תוך כדי התקרבותו אליו: אדוני המלך, ארשה לעצמי להעיר למלך בדבר הבלתי אפשרי שבדבר, לערוך מחדש תכנית שניה תוך זמן קצר כזה, וחושבני שגם המלך יואיל להסכים אתנו בדבר החלטתנו לערוך חוק זה מחדש בהזדמנות השניה הקרובה ביותר. האם זוהי גם דעתם של כל הנוכחים או רק דעתך האישית? שאל המלך בקול עצור מכעס, כן, כן ענו כמה מהנוכחים בראותם את הכעס העצור של המלך, אשר עלול כל רגע להתפרץ, לא היתה שום אפשרות לערוך מחדש תכנית חדשה במשך זמן קצר זה. תוך כדי התפרצות עצומה כשפניו פני להבים שהאדימו מרוב כעס, קפץ ממקומו כנשון נחש וצעק לעומתם, האם לצחוק תעשו אותי? עשרים וארבע שעות שלימות דרשתם בעצמכם לסדר עבודה זו, ואני לא הרחקתי אחריכם אף רגע, והסכמתי בו במקום לדבריהם, האם היה זה זמן קצר מדאי למענכם? וכי הייתי מתנגד לדעתכם, לו ידרכתם ממני עוד שבע

שעות? האם לשם בילוי זמניכם בשתיה קראתי לכם לכאן? הראו לי בבקשה כעת את עבודתכם ומיד.

"אחרי החלטת המלך לשרוף בבת אחת את עבודתנו לפני כשעתיים חשבנו שרצונו של המלך הוא שנפסיק בעבודתנו" הפטיר בשפה רפה אחד השרים. מה הפטפוטים הללו? רעם המלך, האם יצאתי מדעתך? אני ביקרתי כאן לפני שעתיים ושרפתי את עבודתכם? פושעים שכמותכם במו ידכם גזרתם על עצמכם את העונש להישלח לסיביר, או להיסגר תחת חומת ברזל ובריוח. המומים ומאובנים נשארו כל השרים, פי כולם נאלמו דום למראה התפרצותו וכעסו הגדול, סחרחורת תקפם לשמוע דברים בוטים אלה, בעוד יינם טרם נפוג. הכנסו מיד פקד המלך לשומרי ראשו שעמדו בחוץ, עליכם לאסור את כל השרים הנוכחים כאן, אין אלא אלא בוגדים ומשוחזרים מהיהודים, שעות שלימות יושבים כאן לעבד חוק נחוץ וטרם התחילו בעבודתם. באכילה וזליזה בילו את הזמן היקר במקום למלא פקודתי, עד כדי כך הגיע חוצפתם להגיד בפני, שאני בעצמי בהיותי כאן לפני שעתיים שרפתי כמו ידי את עבודתם, עד היכן הגיע חוצפתם של פושעים אלה, הגידו בעצמכם פנה לשומרי ראשו האם יצאתי מפתח ביתי כל הזמן עד כה? יסלח לי אדוני המלך מאד, הפר אחד השרים את הדממה, לפנינו כאן חידה סתומה, נשבע אני בחיי ראשי ובחיי כל היקרים לי אם לא ייווכח על ביקור המלך כאן לפני שעתיים, הנה כאן במקום זה מראה השר על התגור שבפינה, עמד המלך והסתכל בהנאתו על הניירות הנשרפות שהשליך שם במו ידיו, יורשה נא לי להזכיר לפני המלך את כל מה שקרה והיינו עדים לה רק לפני שעתיים. כעסו של המלך לשמע דברים אלה גבר, זו לו הפעם הראשונה לשמוע דברי שקר וחוצפה כאלה מפני שריו, דבר שטרם הסבין לכך עד כה. האם הנכם מסכימים לדבריו? רטן המלך בקולו הרועע בפנותו לכל הנוכחים. כן אדונינו המלך, נשמעה תשובתם של השרים שכמעט יצא לבס מרוב פחד אמר - צווח המלך בנופפו באגרופו לעברם, היאסרו אותם מיד, פקד לשומרי ראשו.

עם הכנסם של אלו לאולם פנה המלך שוב להשרים, הנה הם שומרי ראשי כאן, הרהיבו עוז ושאלו אותם בפני אם ראו אותי כאן כפי דבריהם, שאל מיד לשומר שבחוץ פקד המלך לשומר ראשו באם ראה אותי כאן לפני שעתיים? מתי לקחת בידך השמירה הערב? שאל אותו שומר הראש, בשעה שש בערב, השיב. האם בקש מישוהו ממך הרשות להכנס כאן באולם הזה מעת עמדת על המשמר? אף אחד מלבד המלך ענה. הבלים הפטיר לעומתו שומר ראשו, איך זה ייתכן הלא אני מלווהו על כל צעד ושעל בכל עת צאתו מביתו. בעיני ראיתי את המלך ענה לו בפשטות, כשהוא נכנס לכאן ללא שום ליווי, האם הנך מכיר רטוב את המלך? ועוד איך, כולנו אנשי המשמר דגלנו את נשקנו לכבודו, בעת עברו אותנו, שאל נא את המלך וגם הוא יאשר זאת. פני המלך החווירו, דברי החייל שיצאו מפיו בפשטות ובתמימות כה גדולה, לא השאירו אחריו כל הרהור באמיתת דבריו, מי ממונה הערב על שמירת הארמון? שאלו שוב השומר ראש "סגאייטוויטש". קראוהו מיד פקד שומר הראש. בהכנסו נעמד המלך תחת הוילון שבפניית החדר בכדי שלא יפחידו נוכחותו ויוכל לומר את האמת. האם ראית את המלך בהכנסו לאולם? שאלו שומר ראש המלך, ללא כל ספק אני הוא שפתחתי לפניו את הדלת בעת בקורו כאן, אולי טעית בזיהוי המלך? אני הייתי ביחד עם המלך מהבקר עד עכשיו ואוכל להבטיחך שהמלך לא יצא מפתח ביתו עד כה. תסלח לי מאד, ענהו בתרעומת גלויה, האם הממונה על שמירת ארמון המלך לא יכיר את המלך? הלא גם אני מישוהו יתחפש בצורתו יצטרך לענות לי על הסיסמא המקובלת בעת בואו לכאן, ואמנם ענה לך בדיוק על הסיסמא? בהחלט, השיב.

יותר לא יכול היה המלך להתאפק, בפנים חיוורות ואגלי זעה שנטפו ממזחו, יצא ממחבואו כשקורא בקול רועד: מאז השעה תשע בלילה הייתי בחדר עבודתי ולא יצאתי משם, אך רואה אני במו עיני שאלקני ישראל לא ינום ולא יישן, וכי משגיח עליהם ממרומים בעין פקוחה שלא יאונה לעמו הנבחר כל רע, אין כל ספק סיים המלך בקולו החנוק, ששלח ממרום מלאכו, והוא הוא אשר איבד ושרף את כל עבודתכם, מעתה אין לי אלא להכנע לפני הרוצה בקיום עמו. דממה עמוקה ריחפה עם סיום דבריו, בהם הודה לשריו והורם ללכת לביתם. פגוריו פה נשארו כל הנוכחים במקומותיהם לנוכח התרחשויות בלתי טבעיות אלה, רק כעבור כמה דקות התאוששו מתדהמתם תוך כדי הרגשת שמחה בעצמם שלא יצא לפועל התכנית אשר הם בעצמם זממו, הסכנה הגדולה אשר ריחפה על בני ישראל שבממלכת עברה, ועל ידי כך ניצלו היהודים מגזירות קשות הצארו ורעות. סיפור מרעיש זה סופר להגאון ר' יצחק מוולוז'ין על ידי אחד השרים שהיה נוכח שם אישית, ומענין מה שאמר השר אחרי ספר וכל זאת להגאון הנ"ל "ראיתי בעיני את אלקי ישראל".

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" ו"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש **"עלון אשרי האיש"**

או במספר טלפון (קהילות) 073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין ניתן אכסס פאליאטאמ אלא פונקס ולזימ אגראם אפנאספס
סכא אלא

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד
ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה
נלב"ע ז' אדר תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב
יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון
ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבח"ח ישראל פיגנבוים הי"ה,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321- ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.

אשרי ד' האיש